

Motion till riksdagen 2024/25:1470

av Tobias Andersson m.fl. (SD)

Brott mot företagare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare statistik över brott mot företag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillträdesförbud till butik och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur tryggheten för Sveriges butiksägare ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka bolagsmålvakter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en myndighetsadministrerad varningslista gällande bluffakturor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge företag utökat stöd för att bestrida felaktiga fakturor och begära rättelse från Kronofogden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att belägga personer som deltar i, eller har samröre med, organiserad kriminalitet med näringsförbud och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företrädare för verksamheter som medvetet befattar sig med stöldgods bör beläggas med näringsförbud och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverigedemokraterna är ett företagervänligt parti som eftersträvar minskad byråkrati gällande sådant som ligger utanför företagarnas profession. Det är entreprenörer som skapar nya affärsmöjligheter och som lägger grunden för nya innovativa företag i Sverige. Det är viktigt med tydliga och långsiktiga spelregler för hela näringslivet, för såväl stora som små företag och det är angeläget att företagen ges möjligheter att verka på en marknad med tydliga ramverk men utan onödigt regelkrångel. Det är så framtidens välbefinnande byggs. En grundläggande förutsättning för företagande är trygghet, och den är inte längre en självklarhet i Sverige. Gängbrottslighet, skjutningar och sprängningar har blivit det nya normala. Det är fråga om en växande otrygghet som steg för steg bryter ned Sverige. Samtidigt finns andra typer av brottslighet som går under radarn, men som skapar problem, exempelvis fakturabedrägerier och bolagsmålvakter. Allt som allt beräknas de direkta kostnaderna av kriminaliteten, tillsammans med de brottsförebyggande utgifterna, kosta näringslivet 100 miljarder årligen enligt Svenskt Näringsliv och enligt Företagarna är det uppemot var femte näringsidkare som övervägt att avsluta sin företagsamhet som en konsekvens av brottsligheten de utsätts för.

All brottslighet som drabbar landets företagare måste bekämpas och ett stärkt rättsväsende är en grundsten för ett tryggare samhälle. I regeringens budgetproposition ökade vi kraftigt resurserna till rättsväsendet, vilket även kommer näringslivet till del. Detta påbörjar resan mot återupprättad trygghet.

Den kanske enskilt viktigaste åtgärden för att åstadkomma förändring är, tillsammans med budgetsatsningar på de brottsbekämpande myndigheterna, ett förändrat arbete med mängdbrottslighet. Idag upplever många näringsidkare att polisen inte tar deras anmälningar på allvar då det sällan ens leder till utredningar, något som leder till en minskad anmälningsbenägenhet bland företagare. Det kan röra sig om allt från återkommande dieselstöld till snatterier. Regeringen har i Tidöavtalet aviserat en förändrad syn på mängdbrottslighet där ambitionen är att straffvärdet ökar. Genom lagstiftningsändringar och budgetsatsningar kommer polisens arbete att förändras och straffen att skärpas.

Tydligare statistik över brott mot företag

Som ett led i arbetet med att bekämpa brott mot företag behöver bättre statistik över den befintliga brottsligheten som drabbar näringslivet tas fram. Regeringen bör dels ge Brå uppdrag på området men även SCB:s generella statistik bör förbättras. En åtgärd som efterfrågats av näringslivet är att i befintlig statistik kunna urskilja när brott drabbat näringsidkare. Idag går det inte att bryta loss det ur befintliga brottskoder för exempelvis stöld, inbrott eller olaga hot. Genom en förändring av brottskoder torde detta problem gå att lösa.

Kriminalitet riktad mot handeln

Under 2023 fortsatte brottsutsattheten för svenska handlare att ligga på höga nivåer, med en ökande trend jämfört med tidigare år. Enligt Svensk Handels trygghetsbarometer utsattes 44% av butikerna för brott under året, vilket är en ökning från 43% år 2022. Stölder, hot och våld är de vanligaste brotten som drabbar handlarna, där stölder är särskilt vanliga. Mest drabbade områden inkluderar Stockholms län, Skåne län och Örebro län. Senare siffror från Svensk Handel vittnar om stölder för 10 miljarder kronor per år.

Säkerhetsindex för det fjärde kvartalet 2023 visar att 45% av butikerna utsattes för brott eller hotfullt beteende, en ökning från 41% under det tredje kvartalet. Dessutom rapporterade 37% av handlarna att de utsattes för stöld under den senaste veckan.

Ett stort problem är den låga anmälningsbenägenheten bland handlare. Endast 35% av stölderna anmäldes under 2023, och många handlare känner en uppgivenhet över att polisanmälningar sällan leder till fällande domar. Trots detta uppmanar Svensk Handel handlare att fortsätta anmäla brott för att säkerställa att problemet får den uppmärksamhet det kräver från myndigheterna.

Brottsutsattheten har inte bara ekonomiska konsekvenser utan påverkar även trygghetskänslan och rekryteringen inom handeln.

Väpnade rån och hotfullt beteende mot affärsidkare och personal har på sina håll blivit vardag. Detta särskilt i eller i anslutning till Sveriges allt fler så kallade utanförskapsområden. Många gånger tycks rättssamhället ha kapitulerat då många kriminella fortsatt kan begå dessa brott trots att deras identitet och metoder är mer eller mindre kända. Det kan handla om stöldräder från organiserade ligor, men det kan också vara personer som stjäl för att finansiera ett missbruk. Det finns dock väloljade strukturer för handel med stöldgods där varor kan stjälas i en butik för att sedan säljas i

en närliggande. En upplevd uppgivenhet har på vissa områden brett ut sig och resulterat i vad som i media beskrivits som en flykt av handlare. För att komma till rätta med denna allt mer utbredda problematik kommer ett batteri med förslag krävas, både specifika åtgärder för Sveriges fysiska butiker av olika slag och allmänna straffskärpningar.

Tillträdesförbud

Ofta är det näringsidkare i utanförskapsområdena som är extra utsatta för kriminalitet och i de fallen tenderar det att röra sig om återkommande brottslighet. Ett specifikt förslag som kommer att underlätta för den enskilda näringsidkaren att agera mot de som gång på gång begår brott, är det tillträdesförbud för de som betar sig hotfullt eller stjälar vid upprepade tillfällen som riksdagen beslutat om år 2021. Vi var pådrivande för denna lag men ansåg att det i propositionen saknades ett perspektiv, att risk för ordningsstörningar och skada på egendom i större utsträckning ska kunna leda till tillträdesförbud till butik. Vidare är det problematiskt att Svensk Handel slagit larm om att tillträdesförbuden i praktiken inte genomförs.

De ovan givna förslagen är steg i rätt riktning mot ett tryggare företagsklimat för Sveriges butiksägare. Samhället måste även gå till botten med vilka övriga åtgärder som krävs för att på riktigt förändra och förbättra dagens situation. Tillträdesförbudet får inte bli en papperstiger. Varje åtgärd som genomförs för att stävja brottsligheten måste användas effektivt. Därför behövs en utredning på området som berör samtliga relevanta aspekter gällande butiksägars trygghet och möjlighet att ostört bedriva sin verksamhet. Tillträdesförbudet behöver finnas i praktiken, inte endast i teorin.

Unga lagöverträdare

Det finns en problematik i att unga lagöverträdare inleder sin kriminella bana med enklare brott som snatteri och stöld från olika butiker, ibland på eget initiativ och ibland direkt uppbackade av djupt kriminella gäng. I de fall det rör sig om icke straffmyndiga ungdomar inkopplas endast socialtjänsten, vilket sällan är tillräckligt för att stävja den faktiska kriminaliteten. Vår politik rörande unga lagöverträdare kan på riktigt komma till rätta med denna problematik och stärka tryggheten för de näringsidkare som idag upplever en uppgivenhet som en konsekvens av att deras förövare inte straffas.

Fakturabedrägerier

Ett av många olika problem som företagare kan råka ut för är fakturabedrägeri, och många gånger är området svårnavigerat även då det är helt uppenbart att det rör sig om en så kallad bluffaktura. Begreppen bluffaktura eller fakturabedrägeri rör krav på betalning för en vara eller tjänst som aldrig beställts eller blivit levererad. Det finns oseriösa aktörer som systematiskt ägnar sig åt detta och lever på att företagare räds betalningsanmärkningar och inkassokrav. Det är ett utbrett problem och det är anmärkningsvärt att den tidigare regeringen inte agerat på området, trots att utredningen Fakturabedrägerier (SOU 2015:77) presenterade sin slutrapport redan år 2015.

Denna kriminalitet drabbar inte enbart större företag utan även kommuner och statliga myndigheter samt riktade målgrupper, exempelvis småföretagare. Särskilt mikro- och småföretag har begränsade resurser att värja sig mot dessa fakturor som kan innefatta allt från försök till bedrägeri till utpressning och rena hot. Vidare kan bluffakturator skickas ut vid särskilt utstuderade tidpunkter likt högtider, ledigheter, löneutbetalningar och bokslut, då belastningarna på företagen är större än normalt och den ordinarie personalen kan vara ersatt av vikarier.

Mörkertalet är stort för mängden bluffakturator som skickas ut eller som borde anmälas. Därmed framkommer inte rättvisande faktaunderlag i exempelvis en rättegång. De rättsliga påföljderna för förövarna blir därmed inte lika kännbara.

Det finns idag privata initiativ för att jobba mot icke seriösa företag som skickar ut så kallade bluffakturator. Svensk Handel har något som de kallar för Varningslistan där företagare eller privatpersoner kan dela erfarenheter när man avgör att allt inte står rätt till. Polisen har även i samverkan med Bolagsverket och andra aktörer tagit fram en guide för hur tillvägagångssättet bör vara för att bestrida bluffakturator. Detta är positivt men det finns även ett behov av att Sveriges företagare i ett tidigare skede får tillgång till ”varningssignaler” ifrån exempelvis de statliga myndigheterna.

Motverka bolagsmålvakter

Det finns problem med så kallade bolagsmålvakter, vilka agerar ansiktet utåt i bolag på uppdrag av den verkliga företrädaren. Målvakterna tar i vissa fall, mot ersättning, juridiskt ansvar för företaget där kriminell verksamhet bedrivs. Vanligen används en målvalt i flera företag samtidigt. Från och med hösten 2019 arbetar Ekobrottsmyndigheten och Kronofogdemyndigheten på ett nytt sätt för att förhindra förekomsten av bolagsmålvakter. Tidigare har bolagsmålvakter fått näringsförbud då de

stätt åtalade för brott. Den nya arbetsmetoden ska verka för att målvakterna får näringsförbud även då de inte står åtalade för brott, genom att myndigheterna visar att målvakten grovt åsidosatt sina skyldigheter som företagare, till exempel om de inte betalat rätt skatt och avgifter. Regeringen behöver omgående stödja myndigheterna i en handlingsplan för nolltolerans mot bolagsmålvakter. Metodiken som används för motverkande av bolagsmålvakter behöver följas upp för att avgöra om önskade effekter uppnås. Utgångspunkt och mål ska vara att inga bolagsmålvakter kan agera.

Myndighetsadministrerad varningslista och samverkan

Flera myndigheter bedriver sedan en tid en organiserad samverkan inom ramen för projektet Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten. Detta är ett framgångsrikt samarbete som bör intensifieras och utvecklas på olika sätt.

Lagstiftningen behöver dock ses över ur olika perspektiv för att ytterligare öppna samverkansvägar, inte minst genom att nyttja datoriserade hjälpmedel och samkörning av relevanta data som finns tillgängliga hos olika myndigheter, i väsentligt mycket högre utsträckning än vad som är möjligt i dag. Nämnas bör även den utbetalningsmyndighet som regeringen har aviserat och som sannolikt kommer att upptäcka och stoppa en mängd felaktiga utbetalningar från berörda myndigheter.

Med anledning av problemen kring blufffakturor föreslås en myndighetsadministrerad tjänst genom förslagsvis en särskild hemsida. Där skulle företagare eller privatpersoner kunna anmäla in fakturor som misstänks vara felaktiga. Där kan ett formulär tillhandahållas där företagsnamn, organisationsnummer, plus- eller bankgiro, bild på fakturan samt vad som anses felaktigt, fylls i. Om flera personer eller företag anmäler samma företag bör det rimligen snabbt kunna flaggas upp att det rör sig om misstänkt fakturabedrägeri varpå frågeställaren omgående får möjlighet att bestrida fakturan.

Utökat stöd för att bestrida felaktiga fakturor och begära rättelse

Ett företag som är uppflaggat för fakturabedrägeri bör inte kunna använda sig av Kronofogden för att driva in en fordring. På så sätt kan företagare som drabbats känna sig trygga i att det inte kan leda till betalningsanmärkningar om ett uppflaggat företag driver process. Företag bör även erbjudas ökat stöd och kunskap i att bestrida felaktiga fakturor och hur man begär rättelse ifrån Kronofogden.

Belägg person som deltar i organiserad kriminalitet med näringsförbud

Polismyndigheten har kartlagt den organiserade brottsligheten i Sverige. Förutom direkt brottsliga gärningar, som behandlas inom ramen för Sverigedemokraternas kriminalpolitik, noteras i kartläggningen att många av de identifierade gängkriminella även har betydande kopplingar till företag. De kriminella har kunnat kopplas till konkurser där företag dränerats på resurser innan konkursen, och företagen lämnas med stora skulder och enkom så kallade målvakter lämnas med ansvar. Kartläggningen klargör vidare att gängkriminella alltför ofta företräder aktiva bolag, varför åtgärder för att motverka detta fenomen är påkallade.

Brå har i en rapport (Brå 2015:15) kartlagt vilka administrativa åtgärder som används och kan användas för att reglera företag som riskerar att användas inom ekonomisk och organiserad brottslighet. I rapporten anförts (s. 75 f.) att administrativa åtgärder torde kunna användas för att stävja utvecklingen, men ett alltför omfattande regelverk riskerar att påverka företag i allmänhet genom ökade kostnader. Brå noterar dock att näringsförbudet utgör en viktig brottsförebyggande komponent, en åsikt vi delar.

Även om en övergripande översyn av åtgärder för att stävja organiserad kriminalitet, vare sig det rör sig om kriminella klaner, organisationer eller i övrigt, torde vara påkallad, finns skäl, med anledning av Polismyndighetens kartläggning, att initiera ett lagstiftningsärende om åtgärder som snarast kan vidtas.

Riksdagen bör således ge regeringen tillkänna att en utredning ska tillsättas om att belägga personer som deltar i, eller har samröre med, organiserad kriminalitet, med näringsförbud.

Tobias Andersson (SD)

Eric Palmqvist (SD)

Josef Fransson (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Jessica Stegrud (SD)

Johnny Svedin (SD)